

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

ВІДТВОРЕННЯ ВНУТРІШНЬО- ТА ЗОВНІШНЬОМОВНИХ ЧИННИКІВ ТВОРІВ Л. КЕРОЛА У ПЕРЕКЛАДНИХ ТА ПОХІДНИХ ТЕКСТАХ

Виконала здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти, групи 6ФП
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійної програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша –
англійська»
Артеменко К.А.

Керівник: Стеценко Н. М.

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
 Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов
 Освітній рівень другий (магістерський)
 Спеціальність 035 «Філологія»
 Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»
 Освітньо-професійна програма: Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

к.філол.н., доцент

Оксана ПОДВОЙСЬКА

“ _____ ” _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Артеменко Катерини Андріївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Відтворення внутрішньо- та зовнішньомовних чинників творів Л. Керола у перекладних та похідних текстах».

керівник роботи Стеценко Наталя Миколаївна, к.пед.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом вищого навчального закладу від «19» 10 2023 року № 565-с

2. Строк подання студентом роботи 20.12.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Об'єктом дослідження виступає інтертекстуальність як явище включення фрагментів інших текстів до основного тексту та герменевтика як теорія інтерпретації тексту. Предметом дослідження є особливості явищ інтертекстуальності та герменевтики на прикладі творів Льюїса Керрола «Аліса в Країні Див» та «Аліса в Задзеркаллі» і їхніх сценаріїв та скриптів кіно- та ігрових адаптацій.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Типологічна характеристика досліджуваних явищ в англійській та українській мовах

2. Філологічний аналіз діалогії казок Льюїса Керрола та їхніх сценаріїв до кіно- та ігрових адаптацій

3. Труднощі та способи перекладу сценаріїв і скриптів до кіно- та ігрових адаптацій діалогії казок Льюїса Керрола.

Завдання роботи: 1) ідентифікувати поняття інтертекстуальності і герменевтики та визначити спільні й відмінні риси цих явищ в англійській та українській мові; 2) провести текстовий аналіз досліджуваних творів та визначити їх прагматику; 3) виявити й схарактеризувати труднощі та способи перекладу текстів сценаріїв та скриптів кіно- та ігрових адаптацій оригінального твору.

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу (з точним зазначенням джерел оригінального та перекладних текстів)

Скрипт гри American McGees Alice (URL: <https://gamefaqs.gamespot.com/pc/913791-american-mcgees-alice/faqs/53392>), скрипт гри Alice: Madness Returns (URL: https://alice.fandom.com/wiki/Transcript:Alice:_Madness_Returns).

Переклад – на

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада керівника/рецензента	Підпис, дата	
		завдання видано	завдання прийнято
<i>Консультант з написання I-III розділів</i>	<i>Наталя СТЕЦЕНКО, к.пед.н., доцент</i>	20.10.23	20.12.23 – 12.01.24
<i>Консультант з нормоконтролю</i>	<i>Наталя СТЕЦЕНКО, к.пед.н., доцент</i>	20.10.23	14.12.23 – 19.12.23
<i>Рецензент</i>	<i>Оксана ПОДВОЙСЬКА, к.філол.н., доцент</i>	20.10.23	13.01.24 – 15.01.24

7. Дата видачі завдання 19.10.2023 р.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір та опрацювання матеріалів для формування теми та завдань дослідження	20.10.23 – 25.10.23	<i>виконано</i>
2.	Складання і затвердження плану роботи. Визначення методологічної бази та методів дослідження	26.10.23 – 28.10.23	<i>виконано</i>
3.	Робота над I розділом кваліфікаційної роботи, систематизація теоретичних джерел	29.10.23 – 05.11.23	<i>виконано</i>
4.	Робота над II розділом кваліфікаційної роботи. Збір фактичного (ілюстр.) матеріалу	06.11.23 – 20.11.23	<i>виконано</i>
5.	Робота над III розділом кваліфікаційної роботи	21.11.23 – 08.12.23	<i>виконано</i>
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	09.12.23 – 13.12.23	<i>виконано</i>
7.	Оформлення роботи	14.12.23 – 19.12.23	<i>виконано</i>
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	20.12.23 – 12.01.24	<i>виконано</i>
9.	Надання роботи на рецензування	13.01.24 – 15.01.24	<i>виконано</i>
10.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	16.01.24	<i>виконано</i>
11.	Захист роботи в ЕК	23.01.24	<i>виконано</i>

Здобувач

Катерина АРТЕМЕНКО

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

Наталя СТЕЦЕНКО

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

АННОТАЦІЯ

У науковому дослідженні охарактеризовано дефініції понять «герменевтика», «алюзія», «ремінісценція», «інтертекстуальність». У статті описані прояви явища герменевтики на прикладі сценаріїв та скриптів до кіно- та ігрових адаптацій ділогії казок Л. Керрола «Аліса в Країні Чудес» та «Аліса в Задзеркаллі». Також, надана характеристика явищу герменевтики як самостійному явищу, так і одному з проявів інтертекстуальності, описана різниця та схожість між цими явищами. Проаналізовано яким чином явища ремінісценції та алюзії залишаються актуальними як для герменевтики, так і для інтертекстуальності. У статті наведені приклади з ігрових скриптів з власним перекладом та приклади структури сценаріїв до кіноадаптацій твору. У науковому дослідженні також розглянуті питання впливу інтертекстуальності та герменевтики на створення нових творів та їхнє сприйняття. Зокрема, наведені приклади використання алюзій та ремінісценцій у кіно- та ігрових адаптаціях, що дозволяє створювати нові значення та інтерпретації ділогії казок Л. Керрола. У ході дослідження було з'ясовано, як саме герменевтика та інтертекстуальність дозволяють розуміти, перекладати, інтерпретувати та адаптувати тексти як складові частини більш широкої літературної спадщини. Це допомагає розширювати загальні фонові знання та розуміння світу. Дослідження показали, що явища інтертекстуальності та герменевтики можуть доповнювати одна одну, але також можуть відрізнитися за метою та способом використання.

Загалом, дослідження містить цінний внесок у розвиток літературознавства та культурології, оскільки досліджує важливі явища, що мають велике значення для розуміння та інтерпретації культурних текстів. Висновки та матеріали, що наведені в статті, можуть бути корисні для викладачів та студентів гуманітарних спеціальностей, а також для широкого кола читачів, які цікавляться літературою та культурою. Узагальнюючи, можна сказати, що дана робота є важливим доповненням до сучасних досліджень герменевтики та інтертекстуальності, оскільки вона дозволяє краще зрозуміти те, як ці явища впливають на творчість та культурну спадщину в цілому.

Ключові слова: герменевтика, інтертекстуальність, ремінесценція, алюзія, скрипт, сценарій.

ABSTRACT

The scientific research characterizes the definitions of the concepts of "hermeneutics", "allusion", "reminiscence", "intertextuality". The scientific research describes the manifestations of the phenomenon of hermeneutics on the example of scripts and scripts for film and game adaptations of the dilogy of fairy tales by L. Carroll "Alice in Wonderland" and "Alice Through the Looking Glass". Also, the phenomenon of hermeneutics is characterized as an independent phenomenon and one of the manifestations of intertextuality, the difference and similarity between these phenomena are described. We analyze how the phenomena of reminiscence and allusion remain relevant for both hermeneutics and intertextuality. The scientific research provides examples from play scripts with their own translation and examples of the structure of scripts for film adaptations of the work. The scientific research also discusses the impact of intertextuality and hermeneutics on the creation of new works and their perception. In particular, examples of the use of allusions and reminiscences in film and fiction adaptations are given, which allows creating new meanings and interpretations of the dilogy of L. Carroll's fairy tales. The research has revealed how hermeneutics and intertextuality allow us to understand, translate, interpret and adapt texts as part of a broader literary heritage. This helps to expand general background knowledge and understanding of the world. Research has shown that the phenomena of intertextuality and hermeneutics can complement each other, but can also differ in purpose and method of use.

In general, the scientific research makes a valuable contribution to the development of literary studies and cultural studies, as it explores important phenomena that are of great importance for the understanding and interpretation of cultural texts. The conclusions and materials presented in the article can be useful for teachers and students of humanities, as well as for a wide range of readers interested in literature and culture. To summarize, we can say that this work is an important addition to contemporary studies of hermeneutics and intertextuality, as it allows us to better understand how these phenomena affect creativity and cultural heritage in general.

Key words: hermeneutics, intertextuality, reminiscence, allusion, script, scenario.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖУВАНИХ ЯВИЩ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	9
1.1 Інтертекстуальність та інтертекст в англійській та українській мовах	9
1.2 Герменевтика як теорія інтерпретації тексту	17
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. ФІЛОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДИЛОГІЇ КАЗОК ЛЬЮЇСА КЕРРОЛА ТА ЇХНІХ СЦЕНАРІЇВ І СКРИПТІВ ДО КІНО- ТА ІГРОВИХ АДАПТАЦІЙ	24
2.1 Філологічний аналіз творів Льюїса Керрола «Аліса в Країні Див» та «Аліса в Задзеркаллі»	24
2.2 Філологічний аналіз сценаріїв та скриптів до кіно- та ігрових адаптацій творів Льюїса Керрола «Аліса в Країні Див» та «Аліса в Задзеркаллі»	29
2.3. Прагматичний вплив діалогії казок Льюїса Керрола, кіносценаріїв та ігрових скриптів адаптацій творів	37
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3. ТРУДНОЩІ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ СЦЕНАРІЇВ І СКРИПТІВ ДО КІНО- ТА ІГРОВИХ АДАПТАЦІЙ ДИЛОГІЇ КАЗОК ЛЬЮЇСА КЕРРОЛА	53
3.1 Труднощі та способи перекладу сценарію до кіноадаптацій твору Льюїса Керрола, «Аліса в Країні Див» (1951) та «Аліса в Країні Чудес» (2010)	53
3.2. Труднощі та стратегії перекладу скриптів до ігрових адаптацій	61

	9
творів Льюїса Керрола, «American McGees Alice» (2000) та «Alice: Madness Returns» (2012)	
Висновки до розділу 3	72
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ABSTRACT	84

ВСТУП

Тенденція сучасного літературознавства до проведення комплексних досліджень зумовлює величезну зацікавленість у вивчення інтертекстуальності та герменевтики.

Такі науковці, як Ю. Крістева, О. П. Воробйов, М. Лотман, Р. Барт досліджували поняття інтертексту й проблеми інтертекстуальності. Вчені Ж. Женнет, П. Тороп подавали свою класифікацію інтертекстуальних елементів. І. Н. Фатєєва, Н. Корабльова вивчали типи інтертекстуальних відношень. Ю. А. Башкатова, І. В. Арнольд досліджували функції інтертекстуальності. Такі філософи як Ганс Георг Гадамер, Апель, Рікер вивчали герменевтику у філософській та онтологічній площинах. У свою чергу, О. Потебня досліджував явище герменевтики як теорію інтерпретації тексту. Проте в наукових працях вчених не в повній мірі досліджено поняття інтертексту та його роль в художній літературі.

Тому **актуальність** дослідження умотивована потребою аналізу характерних особливостей герменевтики та інтертекстуальності і необхідністю вивчення специфіки їх прояву в творах художньої літератури.

Мета полягає у комплексному дослідженні явища інтертекстуальності та герменевтики на прикладі творів Льюїса Керрола «Аліса в Країні Див» та «Аліса в Задзеркаллі»; аналізі текстової прагматики сценаріїв і скриптів кіно- та ігрових адаптацій діалогії казок Льюїса Керрола; доказі, що тексти сценаріїв та скриптів кіно- та ігрових адаптацій оригінального твору є проявом явища герменевтики.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) ідентифікувати поняття інтертекстуальності і герменевтики та визначити спільні й відмінні риси цих явищ в англійській та українській мові;
- 2) провести текстовий аналіз досліджуваних творів та визначити їх прагматику;

3) виявити й схарактеризувати труднощі та способи перекладу текстів сценаріїв та скриптів кіно- та ігрових адаптацій оригінального твору.

Матеріалом дослідження є твори Льюїса Керрола «Аліса в Країні Див» та «Аліса в Задзеркаллі», сценарій мультиплікаційної кіноадаптації «Аліса в Країні Див» (1951), сценарій кіноадаптації «Аліса в Країні Чудес» (2010), скрипт ігрових адаптацій «American Mc'Gees Alice» (2000) та «Alice: Madness Returns» (2012).

Об'єктом дослідження є інтертекстуальність як явище включення фрагментів інших текстів до основного тексту та герменевтика як теорія інтерпретації тексту.

Предметом дослідження: особливості явищ інтертекстуальності та герменевтики на прикладі творів Льюїса Керрола «Аліса в Країні Див» та

«Аліса в Задзеркаллі» і їхніх сценаріїв та скриптів кіно- та ігрових адаптацій. Основними **методами** нашої роботи є метод компаративного та перекладацького аналізу, дистрибуції; метод синтезу, трансформаційний, зіставний, та метод опитування, що дозволив на основі аналізу досліджуваних характеристик явищ та їхнього прояву при перекладі зробити необхідні висновки і узагальнення.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі явища інтертекстуальності та герменевтики у розрізі сучасного перекладознавства. Раніше опубліковані роботи не ставили за мету виявлення особливостей цих явищ у художній дитячій літературі, кіносценаріїв та ігрових скриптів.

Теоретична значущість роботи полягає в узагальненні даних про специфічні особливості прояву явищ інтертекстуальності та герменевтики у похідних текстах та відтворення їх у перекладі.

Практична значимість роботи у тому, що в основі представлених варіантів перекладу кіносценаріїв та ігрових скриптів може бути складено доповнення для майбутніх локалізацій ігрових проєктів та існуючих перекладів казок. Крім того, результати дослідження можуть бути використані при навчанні перекладу, у практиці викладання англійської мови студентам

філологічних та педагогічних спеціальностей, а також під час підготовки лекційних занять та навчальних посібників.

Апробація. Основні положення та результати дослідження представлені на VI Міжнародній науково-практичній конференції «Мова як засіб міжкультурної комунікації», 11-12 травня, 2023 р., м. Хмельницький- Херсон.

Публікації: Результати дослідження було опубліковано у науковій статті у фаховому виданні України під назвою «Прояви явища герменевтики на прикладі сценаріїв та скриптів до кіно- та ігрових адаптацій ділогії казок Льюїса Керрола», які надруковані у міжвузівському збірнику наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Актуальні питання гуманітарних наук».

Методи дослідження і поставлені завдання визначили **структуру нашого дослідження**. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаної літератури.